

PREGUNTES SOBRE LITERATURA APAREGUDES EN ANTERIORS EXÀMENS DE LES PAU

1)

El llatí, com totes les llengües, va anar variant al llarg de la seva història. Generalment, els estudiosos n'han distingit sis grans tipus diferents d'acord amb aquesta evolució: llatí arcaic, llatí clàssic, llatí post-clàssic, llatí tardà, llatí medieval i llatí humanístic o neollatí. En un mínim de quinze línies (aprox. 150 mots) definiu cadascun d'aquests conceptes, tot establint-ne la cronologia aproximada i les característiques més rellevants. Si coneixeu algun autor que pugui exemplificar cadascun dels tipus, anoteu-lo.

2)

Escolliu **un i només un (A o B)** dels dos textos següents i comenteu-lo en un mínim de quinze línies (aprox. 150 paraules), seguint les indicacions que us donem.

A. *Quan la joventut se'n vagi, la bellesa també se n'anirà, i després de sobte vostè descobrirà que ja no li queden trumfos... Cada mes que s'escola l'acosta més a una cosa horrorosa. El temps n'està gelós, de vostè, i guerreja contra els seus lliris i les seves roses. Es tornarà groguenc, se li enfonsaran les galtes i se li apagarà la mirada... Ah! Aprofiti la joventut ara que la té. No malbarati l'or dels dies escoltant els que són avorrits... Visqui! Visqui aquesta vida meravellosa! Que res no li passi per alt.* (O. WILDE, *El retrat de Dorian Gray*)

Indicacions per al comentari: 1. Quina és la idea principal del text? 2. Relacioneu-la amb els temes de la poesia d'Horaci i, concretament, amb un dels seus tòpics més coneguts. 3. A què es refereix l'autor quan diu: una cosa horrorosa? 4. Quina edat li faríeu aproximadament a qui parla i a aquell a qui es dirigeix tractant-lo de «vostè»? Per què? 5. Què significa l'expressió el temps guerreja contra els seus lliris i les seves roses? Per què esmenta aquestes dues flors?

B. *No sé si valdrà la pena escriure les vicissituds del poble romà des de la fundació de la ciutat, perquè m'adono que és una cosa no solament antiga sinó també molt coneguda... La tasca requereix un gran esforç, perquè haig de recular més de set-cents anys i perquè tot això va tenir uns inicis molt insignificants i ha crescut tant que actualment ja no pot suportar el pes de la seva pròpia grandesa... No tinc intenció ni d'afirmar ni de rebutjar els esdeveniments d'abans de la fundació o els que s'esdevingueren en el moment just de la fundació, fets que la tradició ens ha transmès més embellits de faules que no pas de documentació segura... El més saludable i pro-fitós del coneixement dels fets és precisament que el lector conegui els múltiples exemples que estan dipositats en el record il·lustre per tal que compregui el que cal imitar i el que cal rebutjar.*

Indicacions per al comentari: 1. Així comença l'obra d'un literat romà que va viure entre els segles I Ac. i I dC. 1. Digueu el seu nom i el títol i el tema de l'obra. 2. Quines idees expressades en el text us han fet deduir les vostres respostes anteriors? 3. Digueu el gènere literari a què pertany aquesta obra i descriuiu les característiques d'aquest gènere, corroborant-les (quan sigui possible) amb algunes de les frases que el mateix autor escriu en el text que esteu comentant. 4. A què es refereix l'autor quan diu: fets que la tradició ens ha transmès més embellits de faules que no pas de documentació segura?

3)

Escolliu **un i només un (A o B)** dels dos textos següents i comenteu-lo en un mínim de quinze línies (aprox. 150 paraules), seguint les indicacions que us donem.

A. *Quan la joventut se'n vagi, la bellesa també se n'anirà, i després de sobte vostè descobrirà que ja no li queden trumfos... Cada mes que s'escola l'acosta més a una cosa horrorosa. El temps n'està gelós, de vostè, i guerreja contra els seus lliris i les seves roses. Es tornarà groguenc, se li enfonsaran les galtes i se li apagarà la mirada... Ah! Aprofiti la joventut ara que la té. No malbarati l'or dels dies escoltant els que són avorrits... Visqui! Visqui aquesta vida meravellosa! Que res no li passi per alt.* (O. WILDE, *El retrat de Dorian Gray*)

Indicacions per al comentari: 1. Quina és la idea principal del text? 2. Relacioneu-la amb els temes de la poesia d'Horaci i, concretament, amb un dels seus tòpics més coneguts. 3. A què es refereix l'autor quan diu: una cosa horrorosa? 4. Quina edat li faríeu aproximadament a qui parla i a aquell a qui es dirigeix tractant-lo de «vostè»? Per què? 5. Què significa l'expressió el temps guerreja contra els seus lliris i les seves roses? Per què esmenta aquestes dues flors?

B. *S'anomenen clàssics els llibres que esdevenen una riquesa per a aquell que els ha llegit i els ha estimat. De fet, les lectures que hom fa de jove poden ser poc profitoses per impaciència, per distracció, per inexperiència de la vida. Potser són formatives en el sentit que «donen una forma» a l'experiència futura, tot proporcionant models, continguts, termes de comparació, esquemes de classificació, escales de valors, paradigmes de bellesa: coses, en definitiva, que continuen actuant encara que hom no recordi res o gairebé res del llibre llegit en la joventut.* (I. CALVINO, *Per què llegir els clàssics?*)

Indicacions per al comentari: 1. Expliqueu la idea principal del text amb mots diferents dels emprats per l'autor. 2. Anoteu el títol o el tema d'algun llibre o fragment que hàgiu llegit de la literatura llatina i, tot seguit, digueu en quin aspecte penseu que us ha estat «formatiu». 3. Quins models o valors creieu que us ha transmès la seva lectura? 4. Penseu que el concepte «clàssic» es pot aplicar a altres activitats de l'esperit que no siguin la literatura? A quines, per exemple? 5. El qualificatiu «clàssic» no sempre s'usa en el sentit definit aquí. Escriviu frases en què «clàssic» tingui un significat diferent i expliqueu-lo.

4)

Llegiu el següent text extret del primer capítol de la novel·la *An Imaginary Life*, en què D. Malouf (1934) explica els darrers anys de la vida d'un poeta de la literatura llatina. A continuació, responeu a les qüestions proposades.

Aquí sóc un exiliat... A Tomis no hi ha ningú que parli la meua llengua i no he sentit ni una paraula en llatí des de fa un any... T'escric a tu, lector que vius en un altre segle, perquè aquesta carta mai no l'enviaré a ningú... Et sona el meu nom? Que potser algun dels meus versos ha aconseguit evitar la prohibició dictada sobre els meus llibres en totes les biblioteques i la seva incineració pública? He sobreviscut? Escric aquestes ratlles a la claror d'un llum de ganxo. Per terra corren un munt d'aranyes petites. Elles tampoc no poden parlar, com jo. Em pregunto si tenen un llenguatge propi. Seria capaç d'afinar la meua oïda per sentir-lo? Perquè segur que han de poder comunicar-se entre elles. Potser podria començar a escriure una altra vegada en la llengua de les aranyes: Noves metamorfosis del poeta a l'exili, en la llengua de les aranyes...

En essència jo sóc una criatura social. Alguns poetes tenen oïda. Jo tinc olfacte i estic provist d'un bon nas. El nas és polític, fins i tot quan el fixes en els llocs més privats. El nas et pot ficar en embolics... Jo estava trobant un nou estil nacional per a la meua generació. Prou de patriotisme. Prou de glorificar els herois d'armes. Prou de manuals en vers per a la cria d'abelles. Prou d'amors entre joves pastors. El meu món era estrictament personal. L'emperador ha creat la seva era. Jo també he creat la meua, per això m'odia. He estat relegat

als límits del món conegut i m'han expulsat de les terres on es parla la nostra llengua, el llatí. Però aquesta nit, a l'ombra del pòrtic de Marcel estan passant algú per la pedra. I això perquè jo, en una ocasió, vaig fer que succeís en un dels meus poemes i vaig fer-ne un acte de desafiament públic.

1. De quin autor es tracta? Assenyaleu els indicis que heu trobat en el text per saber-ho.
2. A qui es refereix el protagonista quan parla de l'emperador?
3. A quin fet es refereix quan diu: He estat relegat als límits del món conegut? Sabeu quines en foren les causes?
4. A quina de les seves obres es refereix el protagonista quan diu: Jo, en una ocasió, vaig fer que això succeís en un dels meus poemes?
5. En el fragment que va des de Prou de glorificar fins a de joves pastors l'escriptor es refereix al tema de tres obres escrites per un altre literat contemporani. Digues qui és i quines són les obres.
6. El nostre autor, tot i la pena que expressa en el relat, demostra un cert sentit de l'humor quan afirma: Jo tinc olfacte i estic provist d'un bon nas. Si en recordeu el nom complet, podreu dir-nos on és la ironia.

5)

Llegiu amb atenció el sonet que JUAN DE ARGUIJO (1566-1623) va escriure sobre un episodi de l'antiguitat grecoromana i responeu a les qüestions que hi ha a continuació.

De la fenisa reina importunado,
el teucro huésped le contaba el duro
estrago que asoló el troyano muro
y echó por tierra el Ilion sagrado.
Contaba la traición y no esperado
engaño de Sinón falso y perjuro,
el derramado fuego, el humo oscuro,
y Anquises en sus hombros reservado.
Contó la tempestad que, embravecida,
causó a sus naves lamentable daño,
y de Juno el rigor no satisfecho.
Y mientras [ella] escucha enternecida
las griegas armas y el incendio extraño,
otro nuevo y mayor le abrasa el pecho.

1. Poseu **un títol** al sonet que reflecteixi clarament el tema de què tracta.
2. A qui es refereix l'autor amb l'expressió «fenisa reina»? Per què?
3. A qui es refereix l'autor amb l'expressió «el teucro huésped»? Per què usa el mot «huésped»?
4. A quin moment concret de la història que explica es refereix l'autor amb l'expressió «Anquises en sus hombros reservado»?
5. A què es refereix l'autor amb el vers «otro nuevo y mayor [incendio] le abrasa el pecho»?
6. A quin episodi es refereix l'autor quan parla de «la traición y no esperado engaño de Sinón»?

6)

El text que acabeu de traduir parla de les qualitats oratòries d'Hortènsia, que va ser filla d'un orador romà famós, Quint Hortènsi. En un mínim de quinze línies (aprox. 150 mots) definiu els conceptes d'oratòria i de retòrica; digueu quan va començar a intro-

duir-se a Roma l'art de la retòrica i quin va ser el moment més esplendorós de la pràctica de l'orator i les causes que el van afavorir; citeu el nom de l'orador romà més insigne i el títol i l'argument d'algun dels seus discursos i d'alguna de les seves obres de retòrica.

7)

Llegiu amb atenció els quatre fragments que teniu a continuació, en els quals quatre poetes moderns expressen tres dels temes —o tòpics— més comuns en la poesia d'Horaci: el del *carpe diem*, el del *beatus ille* i el de l'*aurea mediocritas*. Expliqueu breument cada un dels tòpics esmentats; determineu quin tòpic reflecteix cada un dels quatre fragments i, finalment, justifiqueu-ho —per exemple, assenyalant els mots que us han fet pensar en la correspondència.

Arriba la nit! Correm, festegem avui encara el plaer
de tardor! Car plens són els cors, però curta és la vida,
i allò, amic Schmidt, que ens obliga a evocar el dia celeste,
no serem prou capaços de dir-ho amb paraules tu i jo.

(HÖLDERLIN, F., *Stuttgart* 96-100. Trad. de J. Llovet)

Prou té per viure qui en modesta taula
posa amb nou llustre lo saler dels avis:
mai li dissipen una son lleugera
sòrdides ànsies.

Què tants d'esforços per tan curta vida?
Per què dins terres que altre sol fecunda
viure voldríem? Qui, deixant la pàtria,
fuig de si propi?

(COSTA I LLOBERA, M., *Horacianes* IV, estrofes 4-5)

Cerqui qui vulgui pompes i alts honors,
places i temples i edificis grans,
delícies, tresors, que són germans
de mil pensaments durs, de mil dolors.
Un verd pradell ben ple de belles flors,
un riu que banyi l'herba pels voltants,
un ocellot que d'amor vessi els plants
aquieta millor els nostres ardors.

(LORENZO DE MÈDICI, *Sonet*, estrofes 1-2. Trad. de N. Comadira)

Feliç l'home el desig i cura del qual
és limitat per alguns pocs acres paterns,
i s'accontenta tot respirant l'aire nadiu,
en son terreny.

A qui la vacada dóna llet, i pa els camps
i els seus ramats proporcionen abillament,
a qui, a l'estiu, donen ombra els seus arbres,
foc a l'hivern.

Beneit qui pot, despreocupat, veure com hores,
dies i anys s'esmunyen suaument,
amb salut de cos i pau mental,
tranquil de dia,
ben adormit de nits.

(POPE, A., *Oda sobre la solitud* (fragment). Trad. de F. Parcerisas)

8)

Ciceró va escriure: «La història és el testimoni dels temps, la llum de la veritat, la pervivència del record, la mestra de la vida i la missatgera de l'antiguitat»; i també: «La

història és molt propera al gènere del discurs perquè narra els fets bellament». Comenteu els mots de Ciceró en relació amb els objectius de la historiografia antiga; digueu per què a l'antiguitat la historiografia es considera un gènere literari; esmenteu i definiu les diferents formes que pot presentar el relat històric a Roma (annals, comentaris, monografies, etc.), i anomeu els autors principals d'història del segle I aC.

9)

A continuació teniu una escultura moderna que representa **un dels poetes llatins més importants**. Observeu amb atenció el conjunt i el detall que apareix ampliat, en què l'escultor **ha simbolitzat les tres obres** que va escriure el poeta antic mitjançant tres elements diferents que en recorden el nucli argumental. Digues de quin poeta es tracta, esmenteu el títol de les seves obres, relacioneu-ne l'argument de cadascuna amb l'element que li correspon i **justifiqueu breument** aquesta relació.

10)

El text que acabeu de traduir parla de la rivalitat entre Cartago i Roma. Les llegendes sobre l'origen del poble romà atribueixen la causa d'aquesta rivalitat a un fet mític que havia tingut com a protagonistes un heroi i una reina. En un mínim de quinze línies (aprox. 150 mots) digueu els noms d'aquests dos personatges i expliqueu la història que varen protagonitzar; esmenteu l'autor de la literatura llatina que l'explica i l'obra en què ho fa, i, finalment, digueu a quin gènere literari pertany l'obra esmentada i definiu-lo.

11)

Llegiu el fragment següent del premi Nobel de literatura T. S. Eliot (1888-1965) que pertany a un text titulat «Què és un clàssic?». A continuació comenteu-lo, fent servir com a guia, si voleu, les qüestions següents.

*Enumeraré certes qualitats que jo espero que tingui un «clàssic»... i que crec que es troben totes en Virgili... Un clàssic només pot sorgir quan una civilització és madura; quan una llengua i una literatura són madures; i ha de ser l'obra d'una ment madura... Maduresa de la ment: aquesta necessita història i **la consciència de la història**... Hi ha d'haver **el coneixement almenys d'un altre poble altament civilitzat**, i d'un poble d'una civilització que sigui prou*

propera per haver influït i entrat a la nostra... Des del començament Virgili, com els seus contemporanis i predecessors immediats, adaptava i usava constantment els descobriments, les tradicions i els invents de la poesia grega. Usar una literatura estrangera d'aquesta manera indica un estadi de civilització que va més enllà de fer servir només els estadis anteriors de la pròpia –tot i que crec que podem dir que cap poeta no ha mostrat més sentit de la proporció que Virgili en els usos que feia de la poesia grega i llatina anterior.

1. Es compleix en el cas de Virgili la condició que estableix Eliot de conèixer «almenys un altre poble altament civilitzat»? Quin?
2. En què i a partir de quan havia «influït» aquesta civilització en la civilització llatina?
3. A qui es refereix Eliot quan parla dels «contemporanis i predecessors immediats» de Virgili?
4. Com es concreta en la temàtica de l'*Eneida* el fet que Virgili mostrés un gran «sentit de la proporció en els usos que feia de la poesia grega i llatina anterior»? Quins poetes representaven «aquesta poesia grega i llatina anterior» en el cas de Virgili?
5. Penseu que en l'època de Virgili les elits polítiques i intel·lectuals de Roma eren plenament conscients de la importància històrica del poble romà? Quin era un dels principals objectius de l'*Eneida* en aquest sentit? Qui havia impulsat la seva redacció?

12)

Exposeu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent:

La comèdia a Roma.

Aspectes que cal considerar:

Originalitat del gènere

Principals autors i obres

Els personatges de les comèdies

El llenguatge de la comèdia

Lloc de representació

13)

En un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) desenvolueu el tema següent:

La figura i l'obra d'Horaci.

Aspectes que cal considerar:

Època en què va viure

Cercle intel·lectual en què es movia

Obres principals i el gènere literari d'aquestes

Filosofia que impregnava la seva obra, etc.

14)

Llegiu amb atenció aquesta traducció d'un text llatí i en un mínim de 15 línies (aproximadament 150 paraules) indiqueu el nom de l'autor, títol de l'obra, gènere literari, quin moment de l'obra descriu i el nom i algunes dades de tres personatges de l'obra, a més del que surt al fragment.

I enmig d'aquest aplec, la fenícia Dido, amb la seva ferida fresca, errava en el gran boscatge; així que l'heroi troià fou prop d'ella i la reconegué com una ombra a través de l'obscuritat, com aquell a qui al començ del mes veu o creu veure que s'aixeca a través dels núvols la lluna, esclatà en llàgrimes.

Traducció de MIQUEL DOLÇ, VI, vv. 450-455

15)

En un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) desenvolupeu el tema següent:

L'Eneida (autor, relació d'aquest amb el poder imperial, argument i principals personatges de l'obra, gènere literari al qual pertany i característiques, etc.).

16)

Exposeu en un mínim de 15 línies (150 paraules) el següent tema:

Ovidi i l'elegia com a gènere literari (característiques de l'elegia, temes preferits, tipus de composicions, altres obres d'Ovidi importants per a la literatura i la cultura europees).

17)

Exposeu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent: *L'oratòria romana* (característiques del gènere: oratòria i retòrica. Ciceró: dades biogràfiques; la seva obra oratòria: discursos i retòrica).

18)

Exposeu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent: *Vida i obra de Quint Horaci Flac* (dades biogràfiques, època, gènere literari, obres, tòpics literaris, etc.).

19)

Exposeu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent: *Plaute* (dades biogràfiques, models en què es va inspirar, principals obres, personatges i trama de les seves comèdies [se'n pot fer una consideració general o exemplificar-ho amb alguna obra concreta], etc.).

20)

Expliqueu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent: *Marc Tul·li Ciceró* (context històric, importància de l'oratòria en la seva carrera política, obres oratòries i retòriques, la seva mort, etc.).

21)

Expliqueu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent: *Plaute* (principals dades biogràfiques, gènere literari que va conrear, fonts en què es va inspirar, obres principals i temàtica, característiques dels seus personatges i de la trama, peculiaritats del seu estil, etc.).

22)

Expliqueu en un mínim de 15 línies (unes 150 paraules) el tema següent: *Juli Cèsar* (principals dades biogràfiques, gènere literari que va conrear, principals obres literàries, característiques del seu estil, la seva relació amb Hispània, etc.).

23)

Expliqueu, en quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules), el tema següent: *L'Eneida* (autor, relació d'aquest amb el poder imperial, argument i personatges principals de l'obra, gènere literari al qual pertany i característiques d'aquest gènere, etc.).

24)

Expliqueu, en quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules), el tema següent: *El segle d'or de la literatura llatina: Virgili, Horaci i Ovidi*. Establiu una comparació entre aquests tres poetes tenint en compte el segle en què visqueren, la relació que tingueren amb el poder, el cercle literari al qual pertanyien, el gènere literari que cultivaren, les obres principals, etc.

25)

Expliqueu, en quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules), el tema següent: *La comèdia a Roma* (originalitat del gènere, autors i obres principals, personatges de les comèdies, llenguatge de la comèdia, lloc de representació, etc.).

26)

El poeta Luis de Góngora (1561-1627) va compondre un poema inspirat en una de les *Metamorfosis* d' Ovidi. Els versos que hi ha a continuació us han de permetre saber de quina història es tracta. Expliqueu, en quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules), l'argument detallat d'aquesta història, sense oblidar-vos d'esmentar el nom dels protagonistes, el lloc on se situa l'acció i la transformació que es produeix en els fruits de l'arbre que surt en la narració d' Ovidi. Esmenteu també el nom del dramaturg anglès del segle XVII que va escriure una tragèdia inspirada en aquest tema i com la va intitular.

La ciudad de Babilonia
—famosa, no por sus muros,
sino por los dos amantes,
desdichados hijos suyos—
digno sujeto será
de las orejas del vulgo.
Estos, pues, dos babilonios
vecinos nacieron, mucho
y tanto, que una pared
de oídos no muy agudos
oyó a los niños los gorjeos.
Oyólos, y aquellos días
tan bien la audiencia le supo,
que años después se hizo
rajas en servicio suyo.

27)

Virgili és l'autor llatí per excel·lència, sobretot gràcies a l'obra l'*Eneida*. Expliqueu, en quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules), el gènere literari al qual pertany; l'objectiu principal del poema; el nom del polític que en fou l'impulsor; les fonts literàries principals de l'obra; el nombre de cants que té i com estan estructurats; el cant més important des del punt de vista polític i les raons que ho expliquen. Finalment, relateu breument l'argument del cant segon.

28)

Ovidi, a més de les *Metamorfosis*, va escriure poemes elegíacs. Expliqueu, en quinze línies com a mínim (unes cent cinquanta paraules), les característiques mètriques i els temes que tracta aquest gènere de poesia en l'antiguitat; esmenteu el títol de, com a mínim, quatre obres d'aquest autor escrites en versos elegíacs i resumiu el tema que hi

tracta; parleu de les relacions que el poeta va tenir amb August i de les conseqüències que se'n van derivar; esmenteu altres poetes romans que també conrearen l'elegia.